

Мордань Є.Ю. Контроль як елемент забезпечення ефективності державного регулювання банківської системи / Є. Ю. Мордань // Модернізація фінансово-кредитної системи України: виклики глобалізації : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної інтернет - конференції (20 березня 2018 року). - Кривий Ріг: ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського, 2018. – С 53-56.

Секція: Гроші, фінанси та кредит

Мордань Є.Ю., к.е.н.

Старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумського державного університету

КОНТРОЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Ефективна система державного регулювання банківської системи (ДРБС) України в сучасних умовах є об'єктивною необхідністю, оскільки обґрунтовує заходи щодо досягнення цілей ДРБС в контексті забезпечення необхідних її параметрів в умовах несприятливого впливу зовнішніх та внутрішніх факторів та постійного зростання рівня невизначеності їх змін.

Важливу роль у забезпеченні ефективності ДРБС відіграє контроль, під яким пропонуємо розуміти сукупність дій Національного банку України як суб'єкта державного регулювання, спрямовану на постійне спостереження за факторами, що впливають на досягнення цілей ДРБС, з метою своєчасного виявлення відхилень фактичного стану об'єктів державного регулювання від визначеного, та прийняття оперативних рішень, що забезпечують нормалізацію його рівня.

Контроль у ДРБС виконує наступні функції:

— інформаційну (забезпечення суб'єктів ДРБС інформацією для прийняття рішень щодо регулюючого впливу на об'єкти державного регулювання);

— діагностичну (визначення умов та факторів, що спричинили або можуть спричинити відхилення фактичних характеристик об'єктів ДРБС від цільових параметрів, встановлених суб'єктами; визначення сценаріїв, за якими буде змінюватись стан об'єктів ДРБС; прогнозування стану об'єктів ДРБС відповідно до зміни факторів впливу на них);

— координаційну (забезпечення взаємозв'язку між інформаційним забезпеченням, ідентифікацією загроз досягненню цілей ДРБС, прогнозним аналізом та регуляторними заходами) функції.

З метою прогнозування майбутніх нестабільних ситуацій у банківській системі та забезпечення досягнення цілей ДРБС вважаємо за доцільне Національному банку України розробити та впровадити три рівня контролю, виділених за його об'єктами, що деталізують об'єкти ДРБС (табл. 1):

Таблиця 1 – Характеристика видів контролю в структурно-логічній моделі ДРБС [авторська розробка]

Об'єкт контролю	Основна сфера контролю
Стратегія ДРБС	Моніторинг умов, в яких здійснюється реалізація мети ДРБС; контроль індикаторів досягнення цільових орієнтирів, визначених у ній; контроль ефективності реалізації.
Банківська система	Моніторинг факторів середовища реалізації регуляторних впливів, реального та фінансового секторів економіки та визначення на основі цього сценарію розвитку банківської системи та відповідного інструментарію державного регулювання. Контроль відповідності параметрів функціонування банківської системи встановленим суб'єктами державного регулювання. Моніторинг фінансової стабільності банківської системи (індикатори фінансової стабільності МВФ та агреговані індикатори фінансової стабільності банківської системи). Моніторинг випереджальних індикаторів криз. Моніторинг системних ризиків банківської системи. Безвізний та виїзний нагляд за діяльністю системно важливих банків.
Банки II рівня	Сигнальні перевірки стану елементів банківської системи на основі стрес-тестування. Контроль звітності, норм щодо балансу, економічних нормативів, власників; аналіз і оцінка внутрішньої нормативної бази. Контроль фінансового стану банків; перевірка внутрішньої нормативної бази; перевірка технічного, інформаційного і програмного забезпечення діяльності; оцінка процедур управління ризиками. Моніторинг індикаторів ризикових зон діяльності банків та потенційно слабких зон, що створюють загрози для їх функціонування

— стратегію ДРБС, що визначає цільові параметри банківської системи в плановому періоді та має коригуватись в межах визначених сценаріїв;

— безпосередньо об'єкти ДРБС на мікро- та макрорівні: банківська система та банки другого рівня.

За результатами проведеного дослідження щодо принципів, дотримуючись яких, має здійснюватися контроль, вважаємо за доцільне виділити принципи, що мають стати базою для контролю при ДРБС:

— спрямованість контролю на реалізацію поставлених цілей ДРБС;

— багатофункціональність контролю. Він має забезпечувати інтегрованість об'єктів контролю на макро- та мікрорівнях, в тому числі з використанням результатів прогностичного аналізу, урахувати їх зв'язки зі станом фінансового та реального секторів економіки;

— переважна орієнтованість контролю на кількісні стандарти, визначені для всіх об'єктів ДРБС (див. табл. 1);

— відповідність методів та інструментів контролю об'єктів ДРБС особливостям їх функціонування та поточному стану середовища реалізації регуляторного впливу з урахуванням рівня його невизначеності;

— своєчасність контролю, яка має відповідати умовам функціонування об'єктів ДРБС та забезпечувати раннє виявлення загроз, що генеруються на мікро- та макрорівнях, і можуть перешкодити досягненню цілей ДРБС.

Ключовим інструментом контролю є моніторинг, що являє собою процес інструментального, інформаційно-забезпеченого, безперервного спостереження за окремими параметрами об'єктів ДРБС, критично важливих для забезпечення досягнення цілей ДРБС з метою своєчасного здійснення коригуючих впливів.

Ключовими елементами моніторингу відповідно до розробленого підходу є: формування системи показників, за якими буде здійснюватись моніторинг; визначення контрольних періодів з урахуванням рівня невизначеності та мінливості середовища реалізації регуляторних впливів;

розробка адекватних рівню відхилень та причин, що їх викликали, коригуючих дій щодо усунення виявлених відхилень.

За результатами проведеного дослідження можна стверджувати, що ДРБС передбачає контроль за функціонуванням об'єктів відповідно до рівнів регулювання, в тому числі, за виконанням правових норм, що регламентують відносини між ними, та розробку регуляторних впливів, спрямованих на усунення відхилень фактичних параметрів об'єкту регулювання від цільових. Контроль реалізується на основі спостереження за функціонуванням об'єктів, що входять до об'єктного поля ДРБС, з метою забезпечення оптимального функціонування останньої.